مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی مسائل و سیاستهای اقتصادی
شماره‌های ۹ و ۱۰، آذر و دی ۱۳۸۹، صفحات ۱۶- ۵

تأثیر هدفمندکردن یارانه‌ها در فرایند صادرات غیرنفتی با تأکید برهزینه سردخانه و انبارداری

علیرضا باستانی[۱]

سیمین حاجی علی‌محمدی[۲]

درحالی‌که شدت مصرف انرژی کشور در سال‌های اخیر بیش از سه برابر متوسط شدت مصرف نهایی انرژی جهانی‌است پایین‌بودن قیمت انرژی واستفاده ازصنایع وماشین‌آلات‌انرژی‌بر درکشور ازجمله دلایل‌بالابودن شدت مصرف‌انرژی درتولید محسوب می‌شوند. ازجمله‌انگیزه‌های اقتصادی که می‌تواند بنگاه را به اصلاح تکنولوژی و بهبود روش تولید و ارتقای بهره‌وری ترغیب نماید، واقعی شدن قیمت انرژی می‌باشد. بهینه‌سازی مصرف انرژی با هدفمندکردن یارانه‌ها این امکان را فراهم می‌آورد تا صنایع به‌سمت استفاده ازتکنولوژی پیشرفته هدایت‌شوند. یکی از موضوعات با اهمیت درهدفمندسازی قیمت حامل‌های انرژی، آثار این اقدام در حوزه صادرات غیرنفتی می‌باشد. هدفمندسازی حامل‌های انرژی می‌تواند از یک سو قیمت تمام‌شده برخی از کالاهای صادراتی را به‌دلیل انرژی‌بربودن فرایند تولید تحت تأثیر قرار دهد و ازسوی‌دیگر، عموم‌کالاهای صادراتی در فرایند صادرات خود تحت‌تأثیر هزینه‌های بازرگانی‌که از یا محل تولید آغاز و تا بندر یا مرز خروجی ادامه دارد خواهند بود. هزینه انجام فعالیت‌های بازرگانی مرتبط با صادرات از قبیل حمل‌ونقل، انبارداری، سردخانه و امور بندری به شدت تحت‌تأثیر اصلاح قیمت حامل‌های انرژی بوده و از این منظر نیز اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، قیمت فروش‌کالای صادراتی را تحت‌تأثیر خود قرارخواهد داد. به‌طوری‌که بیان شدازجمله فعالیت‌های بازرگانی‌که اصلاح قیمت حامل‌های انرژی در آن سهم قابل‌توجه‌ای دارد، فعالیت‌های انبارداری و سردخانه است. بررسی‌ها نشان می‌دهند حدود ۵ درصد از قیمت تمام شده انبارداری و ۱۶درصد هزینه سردخانه را هزینه حامل‌های انرژی تشکیل می‌دهند. این مطالعه نسبت به پیش‌بینی قیمت تمام‌شده این فعالیت پس از اصلاح قیمت حامل‌های انرژی پرداخته و در راه‌کارهای جبرانی خواهان تعیین هزینه‌انبارداری و سردخانه‌کالاهای صادراتی به‌عنوان یکی از معیارهای تخصیص کمک نقدی بلاعوض به صادرات می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: هدفمندکردن یارانه‌ها، بهینه سازی مصرف انرژی، حامل‌های انرژی، انبارداری و سردخانه.

۱. پژوهشگر معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت بازرگانی. bastani.alireza@gmail.com

۲. کارشناس ارشد کشاورزی. simin.alimohamadi@gmail.com

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

۱. مقدمه

ازجمله محورهای طرح تحولات اقتصادی، اصلاح نظام یارانه‌ها می‌باشد و براساس این محور قانون هدفمندی یارانه‌ها تنظیم شده است. در ماده یک این قانون، دولت مکلف شده به اصلاح قیمت حامل‌های انرژی بپردازد. اصلاح قیمت حامل‌های انرژی از این جهت اهمیت داردکه شدت مصرف انرژی کشوردرسال‌های‌اخیر بیش ازسه‌برابر متوسط شدت‌مصرف‌نهایی انرژی جهانی‌است. پایین‌بودن قیمت انرژی واستفاده ازصنایع وماشین‌آلات انرژی‌بر درکشور ازجمله دلایل بالابودن شدت مصرف انرژی در تولید محسوب می‌شود. ازجمله انگیزه‌های اقتصادی‌که می‌تواند بنگاه را به اصلاح تکنولوژی و بهبود روش تولید و ارتقای بهره‌وری ترغیب نماید، واقعی‌شدن قیمت انرژی می‌باشد.

بهینه‌سازی مصرف انرژی با هدفمندکردن یارانه‌ها این امکان را فراهم می‌آورد تا صنایع به سمت استفاده ازتکنولوژی پیشرفته هدایت شوند. از آنجایی‌که حرکت به‌سمت نوسازی تکنولوژی و بهبود شیوه‌های مدیریتی و در مجموع ارتقاء بهره‌وری سرمایه و نیروی انسانی امری میان مدت و بلندمدت بوده، لذا اصلاح قیمت‌های حامل‌های انرژی می‌تواند هزینه تولید و خدمات تجاری را متأثر سازد. بافرض تثبیت نرخ ارز یک صادرکننده درحالی با شک بر قیمت تولید و خدمات بازرگانی مواجه می‌شودکه در بازار هدف می‌بایست با محصولی رقابت کند که دچار چنین شکی نشده است. لذا در چنین شرایطی حفظ توان رقابت‌پذیری کالاهای صادراتی در کوتاه‌مدت هنگامی‌که بخواهیم به این موضوع از منظر صادرات نگاه کنیم، با اصلاح قیمت حامل‌های انرژی شکی برقیمت تولید و خدمات بازرگانی حادث خواهد شد. در چنین شرایطی برای حفظ قدرت رقابت‌پذیری کالاهای صادراتی درکوتاه‌مدت لازم است باتوجه به بند "ز" ماده ۸ قانون هدفمندی صادرات مورد حمایت قرارگیرد. ازجمله خدمات بازرگانی مهم در فرایند صادرات انبارداری و سردخانه است این مقاله با هدف تعیین سهم قیمت حامل‌های انرژی در قیمت تمام‌شده خدمات مذکور و پیش‌بینی میزان افزایش قیمت این خدمات پس ازاجرای قانون هدفمندی‌تنظیم‌شده و دربخش‌نخست اهمیت هدفمندی یارانه‌ها تشریح و در بخش بعدی سهم حامل‌های انرژی در صادرات موردبررسی قرار خواهدگرفت. در بخش سوم، سهم حامل‌های انرژی در قیمت تمام‌شده انبارداری و سردخانه تعیین می‌شود و سرانجام توصیه‌های سیاستی در رابطه با چگونگی جبران زیان صادرکنندگان ارائه خواهد شد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

۲. اهمیت هدفمندی یارانه‌ها

براساس آمارهای جهانی شدت مصرف انرژی کشور درسال‌های اخیر بیش از سه برابر متوسط شدت مصرف نهایی انرژی جهانی‌است (ترازنامه‌انرژی، ۱۳۸۶). پایین‌بودن قیمت انرژی و استفاده از صنایع و ماشین‌آلات انرژی‌بر درکشور ازجمله دلایل بالابودن شدت مصرف انرژی در تولید محسوب می‌شوند. در واقع هراندازه شدت مصرف انرژی در یک کشور بالاتر باشد بیانگر این است که بهره‌وری در مصرف انرژی پایین است. ازسوی‌دیگر، عرضه انرژی اولیه به‌طور طبیعی از مصرف نهایی درکشورتبعیت‌نموده، به‌طوری‌که‌کمبودها در تراز انرژی ازطریق واردات و یاکاهش صادرات نفت وگاز جبران شده است. در صورت تداوم چنین شرایطی کشورمان به یک واردکننده خالص انرژی مبدل خواهدشد. ازجمله‌انگیزه‌های اقتصادی که می‌تواند بنگاه را به اصلاح تکنولوژی و بهبود روش تولید و ارتقاء بهره‌وری ترغیب نماید، واقعی شدن قیمت انرژی می‌باشد. بهینه‌سازی مصرف انرژی با هدفمندکردن یارانه‌ها این امکان را فراهم می‌آورد تا صنایع به سمت استفاده از تکنولوژی پیشرفته هدایت شوند.البته دولت درکنار بنگاه بوده و به آنها در این مسیرکمک خواهدکرد. براساس یکی ازبندهای لایحه، ۳۰ درصد از وجوه حاصل ازاجرای طرح ازطریق پرداخت‌کمک‌های بلاعوض، یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده صرف اموری مانند بهینه‌سازی مصرف انرژی و اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی خواهد شد.

استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته علاوه برکاهش در مصرف انرژی، زمان و هزینه تولید را نیز کاهش می‌دهد. آثار نشت فناوری جدید سبب می‌شود تاکالا و خدمات با کیفیت بالاتری تولید شوند. این موضوع سبب می‌شودکه محصولی به بازارهای جهانی عرضه شود که دارای کیفیت برتر و قیمت پایین‌تر باشد. این شرایط سبب دسترسی به بازارهای متنوع صادراتی خواهد شد. به این ترتیب علاوه بر حوزه تولید، حوزه تجارت نیز از هدفمندی در پرداخت یارانه‌ها منتفع می‌شود. علاوه‌براین، اجرای کامل طرح هدفمندی یارانه‌ها و سایر محورهای طرح تحول اقتصادی سبب خواهد شد تا بخش غیردولتی وارد حوزه‌های از فعالیت‌های اقتصادی (نظیر تولید انرژی) شود که پیش از این به دلیل قیمت‌های پایین انگیزه‌ای برای حضور در این فعالیت‌ها را نداشتند. ضمن اینکه در غالب این فعالیت‌ها انحصارات دولتی حاکم بوده و بهره‌وری پایینی دارند. حضور بخش غیردولتی این فعالیت‌ها را رقابتی خواهدکرد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

۳. سهم حامل‌های انرژی در صادرات

برای تبیین اثر افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر صادرات غیرنفتی، در این بخش فرایند صادرات در دوبخش تولیدکالا و مرحله بازرگانی از درب‌کارخانه تا بندر یانقطه‌مرزی موردبررسی‌قرار می‌گیرد.

۳-۱. سهم حامل‌های انرژی در قیمت تمام‌شده کالای تولیدی

بررسی‌ها نشان می‌دهندکه در سال ۱۳۸۶ معادل ۴۶۹۷۰۵ میلیارد ریال یارانه انرژی به بخش‌های مختلف پرداخت شده که در این میان بخش حمل و نقل ۴۲/۲ درصد از کل یارانه انرژی را به خود اختصاص داده و بیشترین سهم را دارد. پس از آن، بخش خانگی با ۲۴/۶ درصد قرار دارند. در میان بخش‌های تولیدی بخش صنعت حدود ۱۷ درصد از یارانه حامل‌های انرژی‌زا را به خود اختصاص داده است (ترازنامه انرژی، ۱۳۸۶). درمیان حامل‌های انرژی‌بیشترین‌حامل‌های مورداستفاده در بخش صنعت به‌ترتیب برق، نفت‌کوره، گازنفت وگازطبیعی قرار دارند. همچنین‌دربخش‌کشاورزی بیشترین یارانه حامل‌های انرژی مربوط به نفت وگاز و برق می‌باشد. در جدول (۱) سهم بخش‌های صنعتی و کشاورزی از یارانه انرژی به تفکیک حامل‌های انرژی درج شده است.

جدول ۱. یارانه حامل‌های انرژی در بخش صنعت و کشاورزی در سال ۱۳۸۶

(میلیارد ریال)

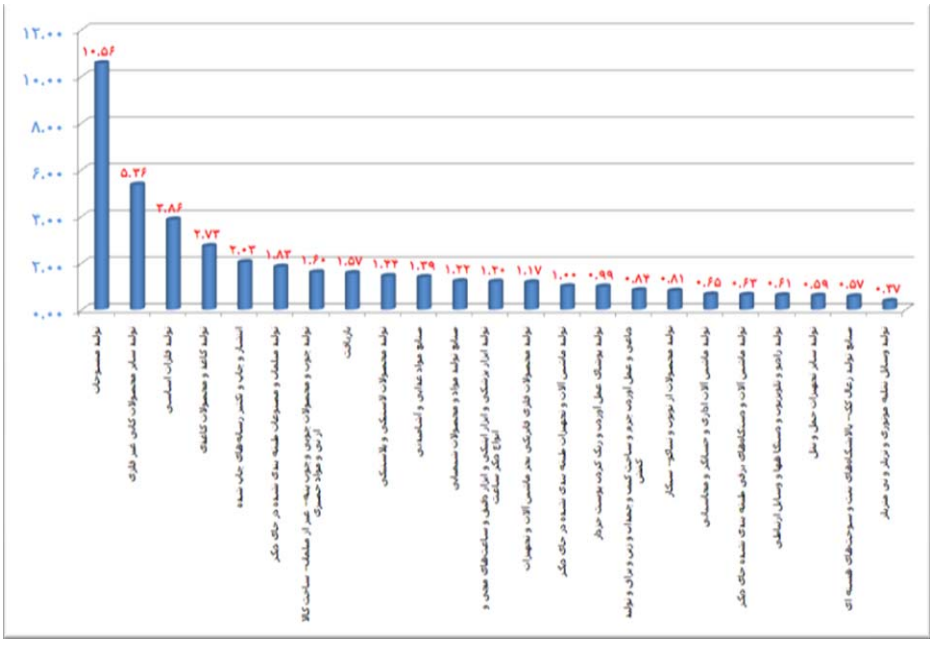
	صنعت (ارزش)	صنعت (درصد)	کشاورزی (ارزش)	کشاورزی (درصد)
بنزین	۲۰۹/۹	۰/۳	۸۷/۴	۰/۲
نفت سفید	۵۰۴/۶	۰/۶	۲۰۷/۴	۰/۶
نفت گاز	۱۷۳۵۶/۳	۲۱/۶	۲۳۱۷۱/۶	۶۵/۰
نفت کوره	۲۰۶۴۵/۶	۲۵/۶	۰	۰/۰
گاز مایع	۱۶۴۷/۱	۲/۰	۰	۰/۰
برق	۲۴۷۵۴/۷	۳۰/۷	۱۲۰۴۸/۵	۳۳/۸
گاز طبیعی	۱۵۴۲۰/۸	۱۹/۱	۱۲۲/۱	۰/۳
جمع کل	۸۰۵۳۹	۱۰۰	۳۵۶۳۷	۱۰۰
سهم بخش ازکل یارانه	۱۷/۱		۷/۶	

مأخذ: ترازنامه انرژی، ۱۳۸۶.

سهم حامل‌های انرژی در تولیدکالاهای مختلف متفاوت بوده و بررسی‌ها نشان می‌دهندکه درتولید منسوجات و محصولات کانی غیرفلزی و تولید فلزات اساسی، حامل‌های انرژی بیشترین سهم را در قیمت تمام شده‌کالا داشته‌اند. نمودار (۱) سهم حامل‌های انرژی را در قیمت تمام‌شده

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

صنعت براساس گروه‌های مختلف ISIC دو رقمی نشان می‌دهد (معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی، ۱۳۸۸).

نمودار۱.سهم آب، برق و انرژی در قیمت تمام شده صنایع (کد دو رقمی ISIC)

۳-۲. سهم حامل‌های انرژی در سایر فرایندهای صادراتی

کالا پس از تولید از درب کارخانه تا محل مرزی خروجی متحمل هزینه‌های دیگری مانند انبارداری، سردخانه، حمل ونقل، انجام امور گمرکی (شامل امور اجرایی و بازرسی) و امور بندری (شامل جابجایی در پایانه و بارگیری و باراندازی) خواهد شد و افزایش هزینه حامل‌های انرژی می‌تواند در هریک از این مراحل هزینه تمام شده کالای صادراتی را تحت تأثیر قرار دهد. در نمودار (۲) فرایند صادرات از محل تولید در درب کارخانه تا بندر مبدأ را نشان می‌دهد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

نمودار۲. فرایند صادرات

به عنوان نمونه از جمله مهم‌ترین این هزینه‌ها، هزینه حمل و نقل است. درحالی‌که این بخش با سهم ۴۲/۲ درصدی بیشترین یارانه حامل‌های انرژی را به خود اختصاص داده است، آثار هرگونه تغییر درقیمت‌های این بخش برصادرات کالابه‌ویژه کالاهای حجیم نظیرسنگ‌های‌معدنی و محصولات کشاورزی بیش از پیش اهمیت می‌یابد. جدول (۲) میزان یارانه حامل‌های انرژی را در بخش حمل و نقل و تجاری به تفکیک حامل‌ها نشان می‌دهد.

جدول۲. یارانه حامل‌های انرژی در بخش حمل و نقل و تجاری در سال ۱۳۸۶

(میلیارد ریال)

	حمل ونقل (ارزش)	حمل و نقل (درصد)	تجاری (ارزش)	تجاری (درصد)	سهم حامل ازکل یارانه (درصد)
بنزین	۹۱۸۱۳/۷	۴۶/۴	۲	۰/۰	۱۹/۷
نفت سفید	۰	۰/۰	۸۲۹/۹	۵/۹	۸/۴
نفت گاز	۱۰۱۰۷۶/۳	۵۱/۱	۴۰۲۴/۶	۲۸/۷	۳۳/۵
نفت کوره	۲۹۶۴/۱	۱/۵	۴۱۳۵	۲۹/۵	۶/۳
گاز مایع	۱۲۵۸	۰/۶	۰	۰/۰	۳/۱
برق	۸۱/۹	۰/۰	۳۲۱۸/۱	۲۳	۱۸/۵
گاز طبیعی	۸۰۰	۰/۴	۱۸۰۰/۳	۱۲/۹	۱۰/۶
جمع کل	۱۹۷۹۹۴	۱۰۰	۱۴۰۰۹/۹	۱۰۰	۱۰۰
سهم بخش ازکل یارانه	۴۲/۲		۳/۰		

مأخذ: ترازنامه انرژی، ۱۳۸۶.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

٤. سهم حامل‌های انرژی در قیمت تمام‌شده انبارداری و سردخانه

درکشور ۳۷۸ انبار وجود داردکه دراین میان مالکیت ۳۵۶ انبار مربوط به بخش خصوصی و ۲۲ انبار مربوط به بخش عمومی است. گنجایش کل انبارهای کشوراعم از فضای مسقف با دیوار جانبی (سالن)، فضای‌مسقف بدون‌دیوارجانبی (هانگار) وفضای روباز(محوطه) حدود۱۱میلیون مترمربع می‌باشد. این انبارها درسطح کشور پراکندگی منظمی نداشته به‌طوری‌که ۲۵۴ انبارتنها در استان تهران قرار دارند. پرداختی‌های انبارها درسال ۱۳۸۴ نشان می‌دهندکه از مجموع پرداختی انبارها حدود۵ درصد مربوط به هزینه حامل‌های انرژی بوده و در این میان بشترین سهم با ۳/۵ درصد مربوط به برق می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۶).

همچنین درکشورمان ۴۴۲ سردخانه فعالیت می‌کنندکه ازلحاظ مالکیت ۴۰۷ سردخانه مربوط‌به بخش خصوصی، ۲۷ سردخانه مربوط‌به بخش عمومی و ۸ سردخانه مربوط به بخش تعاونی می‌باشد. ظرفیت مجموع سردخانه‌های کشور اعم از سالن یک مداره صفر درجه، سالن یک مداره بالای صفر درجه و سالن دو مداره بالغ بر ۱/۱ میلیون تن می‌باشد. بیشترین تعداد سردخانه (۱۰۷ سردخانه) در استان آذربایجان غربی قرارگرفته است. هزینه حامل‌های انرژی وآب حدود ۱۶ درصد از پرداختی سردخانه‌ها را تشکیل می‌دهند که در این میان بیشترین حامل انرژی مورد استفاده برق می‌باشد و سهمی ۱۲/۵ درصدی از مجموع پرداختی سردخانه‌ها را تشکیل می‌دهد (مرکزآمار ایران،۱۳۸۶). در جدول (۳) پرداختی انبارها و سردخانه‌ها را به تفکیک هزینه‌ها نشان می‌دهد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول۳. پرداختی انبارها و سردخانه‌ها در سال ۱۳۸۴

(میلیون ریال)

	انبار	سردخانه	جمع
جمع پرداختی‌ها	۱۵۶۰۰۵	۲۶۵۲۵۹	۴۲۱۲۶۴
نوشت افزار و لوازم آم دوام مصرف شده	۷۳۴	۱۳۷۲	۲۱۰۶
لوازم بسته‌بندی	۳۶	۲۲۶۴	۲۳۰۰
گازهای مبرد	۷	۳۸۶۶	۳۸۷۳
آب	۱۲۴۷	۶۳۲۷	۷۵۷۴
برق	۵۴۲۹	۳۳۱۴۹	۳۸۵۷۸
گاز طبیعی	۳۴۴	۵۳۴	۸۷۸
سایر سوخت‌ها (نفت، بنزین، گازوییل و)	۸۸۷	۱۸۸۰	۲۷۶۷
تعمیرات جزیی ساختمان	۱۷۲۰	۴۲۵۱	۵۹۷۱
تعمیرات جزئی وسایل نقلیه	۲۰۱۸	۳۰۵۴	۵۰۷۲
تعمیرات جزئی سایر اموال سرمایه‌ای	۴۵۶	۴۵۲۵	۴۹۸۱
حق بیمه‌های تجاری	۲۳۰۶	۴۵۳۵	۶۸۴۱
پست و مخابرات	۱۷۶۲	۲۹۰۰	۴۶۶۲
اجاره ساختمان	۱۹۲۹۷	۱۹۴۱	۲۱۲۳۸
حمل و نقل	۱۰۱۷	۲۰۵۴	۳۰۷۱
آرائه وسایل نقلیه و تجهیزات	۱۳۲۲	۲۲۹۳	۳۶۱۵
مالیات	۱۱۱۱۳	۱۱۷۱۴	۲۲۸۲۷
پرداختی‌های انتقالی	۵۶۴	۱۵۱۳	۲۰۷۷
جریمه، خسارت و غرامت	۲۶۴۹	۲۱۴۸	۴۷۹۷
خدمات حقوقی، حسابداری و حسابرسی	۲۴۹۷	۲۹۹۴	۵۴۹۱
بازپرداخت اصل و سود وام بانکی و غیربانکی	۱۱۷۱	۱۴۹۱۸	۱۶۰۸۹
هزینه‌های بانکی	۸۸	۳۶۳۶	۳۷۲۴
جبران خدمات آرآنان	۹۵۶۱۷	۱۳۴۷۲۴	۲۳۰۳۴۱
پاداش پایان خدمت، ذخیره مرخصی و بازخریدی	۱۴۸۵	۶۳۵۰	۷۸۳۵
سایر	۲۲۳۹	۱۲۳۱۷	۱۴۵۵۶

مأخذ: سالنامه آماری، ۱۳۸۶.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

براساس ماده (۱) قانون هدفمندی یارانه‌ها دولت مکلف شده با رعایت این قانون قیمت حامل‌های انرژی را اصلاح کند که براساس آن:

الف) قیمت فروش داخلی بنزین، نفت‌گاز، نفت کوره، نفت سفید وگاز مایع به تدریج تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی جمهوری اسلامی ایران کمتر از ۹۰ درصد قیمت تحویل روی کشتی (فوب) درخلیج فارس نباشد.

ب) میانگین قیمت فروش داخلی‌گاز طبیعی به‌گونه‌ای تعیین شودکه به تدریج تا پایان برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، معادل حداقل ۷۵ درصد متوسط قیمت گاز طبیعی صادراتی شود.

ج) میانگین قیمت فروش داخلی برق به‌گونه‌ای تعیین شودکه به تدریج تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه اقتصادی،اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران معادل قیمت تمام شده آن باشد.

با لحاظ نمودن شرایط فوق و قیمت حامل‌های انرژی در سال جاری میزان افزایش این قیمت‌ها را می‌توان در دو سناریو به شرح جدول (۴) مورد توجه قرار داد.

جدول۴. سناریوهای افزایش قیمت حامل‌های انرژی

نوع	قیمت فعلی	قیمت سناریوی یک (ریال)	درصد افزایش	قیمت سناریوی دو (ریال)	درصد افزایش
آب			۱۵		۱۵
برق	۱۶۵	۵۵۰	۲۳۳	۴۳۰	۱۶۱
گاز طبیعی	۱۲۰	۱/۲۰۰	۹۰۰	۱/۰۰۰	۷۳۳
سایر سوخت‌ها			۱/۶۳۰		۱/۳۱۷
بنزین	۱/۰۱۲	۴/۰۰۰	۲۹۵	۵/۵۰۰	۴۴۳
نفت گاز	۱۶۵	۱/۵۰۰	۸۰۹	۱/۲۰۰	۶۲۷
نفت کوره	۹۵	۱/۲۰۰	۱/۱۶۳	۹۰۰	۸۴۷
نفت سفید	۱۶۵	۱/۵۰۰	۸۰۹	۱/۲۰۰	۶۲۷
گاز مایع	۲۹	۱/۵۰۰	۵/۰۷۲	۱/۲۰۰	۴/۰۳۸

مأخذ: نتایج تحقیق.

با افزیش قیمت حامل‌های انرژی مجموع پرداختی انبارها و سردخانه‌ها افزایش می‌یابد. در انبارها پرداختی‌ها از رقم ۱۵۶ میلیارد ریال با توجه به سناریوهای اول و دوم به ترتیب به ۱۸۱ میلیارد ریال و ۱۷۶ میلیارد ریال افزایش می‌یابد. این میزان افزایش در پرداختی‌ها، هزینه‌های انبارداری را بین ۱۱/۶ تا ۱۴ درصد افزایش می‌دهد. همچنین در رابطه با سردخانه‌ها نیز با توجه به سناریوهای اول و دوم

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

می‌توان انتظار افزایش در پرداختی‌ها را از رقم ۲۶۵ میلیارد ریال به ترتیب به ۳۶۸ میلیارد ریال و ۳۴۲میلیارد ریال را داشت. این امر هزینه سردخانه را بین ۲۲/۶ تا ۲۸ درصد افزایش می‌دهد. جدول ۵ میزان افزایش هزینه حامل‌های انرژی را تحت سناریوهای مختلف در انبارداری و سردخانه نشان می‌دهد.

جدول ۵. افزایش هزینه حامل‌های انرژی

(میلیارد ریال)

انبارداری			سردخانه	
	سناریو۱	سناریو۲		سناریو۱	سناریو۲
آب	۱/۴۳۴۰۵	۱/۴۳۴۰۵	آب	۷/۲۷۶۰۵	۷/۲۷۶۰۵
برق	۱۸/۰۷۸۵۷	۱۴/۱۱۵۴	برق	۱۱۰/۳۸۶۱۷	۸۶/۱۸۷۴
گاز طبیعی	۳/۴۴	۲/۸۶۵۵۲	گاز طبیعی	۵/۳۴	۴/۴۴۸۲۲
سایر سوخت‌ها	۱۰/۳۱۵۸۱	۱۰/۰۴۰۸۴	سایر سوخت‌ها	۲۱/۸۶۴۴	۲۱/۲۸۱۶
جمع کل	۳۳/۲۶۸۴۳	۲۸/۴۵۵۸۱	جمع کل	۱۴۴/۸۶۶۶۲	۱۱۹/۱۹۳۳

مأخذ: نتایج تحقیق.

بررسی حجم کالاهای صادراتی کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۴۶/۲ میلیون تن کالا از کشور صادر شده است (گمرک ایران، ۱۳۸۸). با توجه به ترکیب کالاهای صادره از کشور، صدور بخشی از این کالاها در فرایند صادراتی نیاز به نگهداری در انبار و بخشی دیگر نیاز به نگهداری در سردخانه دارد.

آن دسته کالاهای صادراتی نیاز به نگهدار در سردخانه داردکه عمدتاً شامل محصولات کشاورزی، صنایع غذایی و صنایع دارایی می‌شوند. براساس کد طبقه‌بندی نظام هماهنگ کالایی در سیستم هماهنگ شده HS این گروه از کالاها در ۱۸ طبقه قرار دارند. به‌طوری‌که در جدول (۶) ملاحظه می‌شود این گروه از کالاها در سال ۱۳۸۸ در مجموع ۲/۹ میلیون تن از وزن کالاهای صادراتی و به‌عبارت دیگر ۶/۲ درصد از وزن کالاهای صادراتی را دربر داشته است. دیگر کالاهای صادراتی برای صدور نیاز به انبارداری دارند. در جدول (۶) وزن صادراتی طبقه هایی که برای صدور نیاز به سردخانه دارد را نشان می‌دهد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول ۶. وزن کالاهای صادراتی طبقات منتخب در سال ۱۳۸۸

طبقه HS	وزن (تن)	طبقه HS	وزن (تن)
۲	۲۸۶۰۸	۱۴	۹۴۴۰
۳	۳۰۳۲۹	۱۵	۴۲۰۹۴
۴	۱۳۵۰۱۱	۱۶	۲۰۰۶
۵	۲۳۱۷	۱۸	۹۰۷۸
۶	۹۸۹۷	۱۹	۱۴۹۰۷۸
۷	۱۰۴۶۹۰۵	۲۰	۲۱۵۲۹۱
۸	۱۰۴۴۸۲۱	۲۱	۶۹۴۴۹
۱۲	۳۶۳۰۹	۲۲	۴۸۱۵۸
۱۳	۸۴۰۵	۳۰	۱۰۶۵۰
جمع کل		۲۸۹۷۸۴۸	

مأخذ: نتایج تحقیق.

۵. جمع‌بندی

اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها فرصت اصلاح نظام قیمت‌ها را برای کشور فراهم می‌کند. این موضوع می‌تواند بر شفافیت فضای تصیم‌گیری و شناسایی فرصت‌های تصمیم‌گیری آثار مطلوبی درپی داشته باشد و سرمایه‌گذاری به سمتی هدایت می‌شودکه کشور در آن بخش مزیت رقابتی داشته باشد. در چنین فضایی دولت به نقش حاکمیتی خود پرداخته و نسبت به بسترسازی برای بهبود فضای کلان کسب و کار پرداخته و از سوی دیگر بنگاه نیز از طریق ارتقای بهره‌وری و کاهش هزینه‌های زائد در فرایندهای مختلف زنجیره ارزش، توان رقابتی بنگاه‌ها را ارتقا می‌دهد.

درکوتاه‌مدت اصلاح قیمت حامل‌های انرژی هزینه‌های تولید و خدمات بازرگانی را متأثر نموده وازآنجایی که سیاست‌ها و برنامه‌ها درجهت اصلاح‌ساختارهای تولیدی‌مانندنوسازی ماشین‌آلات و برنامه‌های مربوط به ارتقاء بهره‌وری نیروی انسانی به برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت نیازمند بوده، لذا برای حفظ توان رقابت محصولات صادراتی کشور لازم است از محل منابع مالی فراهم آمده قانون هدفمندی یارانه‌ها، صادرات کالاها متناسب با میزان تأثیر از افزایش قیمت حامل‌های انرژی تحت پوشش کمک های بلاعوض قرارگیرند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

انبارداری و سردخانه نیز از جمله فعالیت‌هایی است که درفرایند صادرات کالایی کشور قرار دارند و با اصلاح قیمت‌حامل‌های انرژی‌هزینه این فعالیت‌ها نیز تحت‌تأثیرقرارمی‌گیرد. لذا هزینه‌های انبارداری و سردخانه از جمله هزینه‌هایی می‌باشندکه لازم است افزایش آن در فرایند صادرات به طریقی جبران شود.

۶. توصیه‌های سیاستی

• با توجه به تصویب مبلغ کمک (به ارزش ۳۹۴۰ میلیارد ریال) برای حمایت از صادرات غیرنفتی و شیوه کمک (کمک بلاعوض) به کالاهای صادراتی کشور در کارگروه تحولات اقتصادی مناسب است یکی از معیارهای تخصیص کمک به کالاها هزینه انبارداری و سردخانه کالای صادراتی باشد.

• ازجمله آثاری که اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها درپی دارد، توجه به بهره‌وری بالاتر در فرایندهای صادراتی می‌باشد که از جمله مصادیق آن توسعه خدمات الکترونیکی است. در بسیاری از کشورهای دارای قدرت برتر در تجارت جهانی از طریق ایجاد پنجره واحد در تجارت خارجی توانسته‌اند فرایند صادرات را با سرعتی بالاتر دنبال نمایند. این موضوع منجر به کاهش هزینه صادرات شده است.

• از آنجایی‌که روند صادرات به‌صورتی مستمر دنبال می‌شود جهت جلوگیری از هرگونه وقفه در صادرات کشور لازم است کمک‌های پیش‌بینی شده برای این حوزه در اسرع وقت دراختیار صادرکننده قرار گیرد.

منابع

دفتر برنامه‌ریزی انرژی معاونت امورانرژی وزارت نیرو، *ترازنامه انرژی ۱۳۸۶*.

معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی (۱۳۸۸)، *آثار هدفمندسازی حامل‌های انرژی بر صادرات غیرنفتی*، دفتر مطالعات اقتصادی.

مرکز آمار ایران (۱۳۸۶)، *سالنامه آماری کشور*.

گمرک ایران (۱۳۸۸)، *سالنامه آماری بازرگانی خارجی*.

معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت بازرگانی (۱۳۸۹)، *بسته صادرات غیرنفتی و سیاست‌های تعرفه‌ای*، دفتر مطالعات اقتصادی.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]